Alvorlig miljøskade

Alvorlig miljøskade har vært et av kriteriene for Etikkrådet siden oppstarten. I retningslinjenes § 3 heter det: *«Observasjon eller utelukkelse kan besluttes for selskaper der det er en uakseptabel risiko for at selskapet medvirker til eller selv er ansvarlig for alvorlig miljøskade».*

Etikkrådet har i 2015 videreført arbeid fra tidligere år på utvalgte temaområder. Det gjelder selskapers virksomhet knyttet til *ulovlig hogst og annen særlig ødeleggende hogst, særlig verdifulle verneområder og ulovlig fiske og annen særlig miljøskadelig fiskerivirksomhet*. Etter at det ble klart at Stortinget ønsket et nytt kriterium for å utelukke kullselskaper og selskaper med uakseptabelt høye utslipp av klimagasser, har rådet brukt noe tid og ressurser på å vurdere hvordan arbeidet med kriteriet bør legges opp. Dette er omtalt særskilt i denne årsmeldingen.

Etikkrådet har i 2015 anbefalt å utelukke fire selskaper på grunn av en uakseptabel risiko for alvorlig miljøskade i forbindelse med konvertering av tropisk skog til oljepalmeplantasjer i Indonesia. Rådet la blant annet lagt vekt på at konsesjonsområdene ser ut til å ligge i områder med et spesielt rikt og enestående biologisk mangfold og at de tiltakene som selskapene opplyste om, ikke ville være tilstrekkelige til å redusere risikoen for alvorlig miljøskade knyttet til den pågående og fremtidige konverteringen av skog til oljepalmeplantasjer. Alle disse selskapene er konglomerater der plantasjevirksomheten bare utgjør en liten del av virksomheten. Rådet la ikke vekt på dette. Det er normbruddets karakter og hva selskapet gjør for hindre normbruddet, som er utgangspunkt for rådets risikovurdering. Normbruddet blir etter rådets oppfatning ikke mindre alvorlig eller mindre relevant selv om den enheten som er knyttet til normbruddet, utgjør en mindre del av konsernets virksomhet. Selskapets grad av medvirkning til normbrudd reduseres heller ikke av at selskapet på andre områder opptrer ansvarlig.

For ett av selskapene som er delaktig i konvertering av skog til oljepalmer, anbefalte rådet observasjon. Observasjonen gjelder selskapets plantasjevirksomhet i Indonesia. Etikkrådet hadde i en tidligere tilrådning til Finansdepartementet anbefalt at også dette selskapet burde utelukkes fra SPU. I juni 2015 erklærte selskapet at det umiddelbart ville stanse all hogst og konvertering av skog, og at dette vil være praksisen fremover. Blant annet på grunn av usikkerheten om hvilke reelle konsekvenser endringen i selskapets strategi ville innebære, kom rådet frem til at selskapet burde settes til observasjon. For å kunne vurdere fremdrift og konsekvenser av selskapets nye praksis anbefalte rådet en observasjonsperiode på fire år.

Rådet har så langt avgitt 10 tilrådninger om utelukkelse av selskaper på grunn av risikoen for alvorlig miljøskade knyttet til *ulovlig hogst og annen særlig ødeleggende hogst*. Det er fremdeles selskaper under utredning, og arbeidet med vurderinger av miljøskade knyttet til hogst og konvertering av skog fortsetter i 2016.

Etikkrådet har også vurdert hvorvidt selskaper i SPU har virksomhet som kan skade *særlig verdifulle verneområder*. Truslene mot verneområder, er særlig knyttet til ressursutvinning og bygging av infrastruktur. Rådet har i dette arbeidet særlig fokusert på natur som er vernet som UNESCOs verdensarvområder. Så langt er to tilrådninger avgitt. Flere selskaper er fremdeles under utredning.

Rådet har fortsatt sitt arbeid med *ulovlig fiske og annen særlig miljøskadelig fiskerivirksomhet*. Fiskerivirksomhet omfatter i denne sammenhengen hele verdikjeden fra fangst, transport til kjøp, salg og videreforedling av fisk. Rådet har særlig sett på i hvilken grad selskaper er involvert i ulovlig, urapportert eller uregulert fiske og i hvilken grad det drives fangst på globalt truede arter. Dette omfatter både selskaper som selv driver fiske og som kjøper inn sjømat fra underleverandører. Rådet har vært i dialog med flere selskaper der det ser ut til å være risiko for UUU- fiske i egen virksomhet eller i leverandørkjeden. Ofte har ikke selskaper tiltak eller systemer på plass for å hindre å bli involvert UUU-fiske. Flere selskaper ønsker ikke å gi informasjon til rådet, og da vil grunnlaget for å vurdere selskapet ofte være begrenset. Rådet finner at risikoen for at et selskap gjennom sin fiskerivirksomhet medvirker til alvorlig miljøskade kan bli forsterket av manglende gjennomsiktighet i selskapets virksomhet og at selskapet ikke bidrar med informasjon. Så langt er ett fiskeriselskap anbefalt utelukket. I årsmeldingen for 2014 ble det gitt en nærmere redegjørelse for Etikkrådets arbeid med fiskeriselskaper.